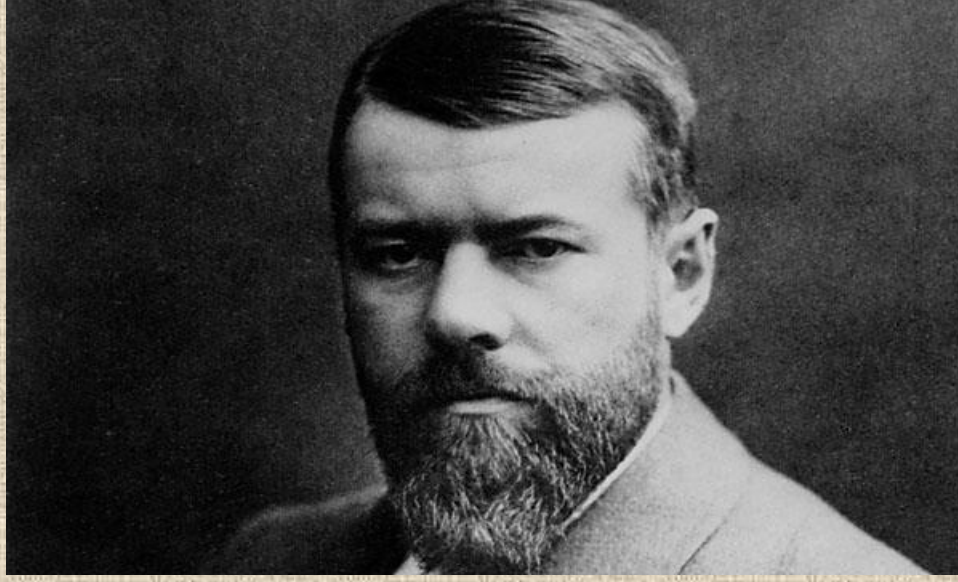

MODERN İKTİSAT BİLİMİNİN KURUCULARI

Modern iktisat biliminin önemli kurucularından olan,
KARL EMIL MAXIMILLIAN "MAX" WEBER
(Paris Üniversitesi, Paris-Fransa)

"Yöntembilim, Ussallaştırma ve Ekonomi Politik, Kapitalizmin Ruhu ve Protestan Ahlak"
çalışmalarıyla iktisat biliminin unutulmazları arasında yer almıştır.

KARL EMIL MAXIMILLIAN "MAX" WEBER (1864-1920)

Yaşam Öyküsü: Alman düşünür, sosyolog, ekonomi politik uzmanıdır. 1864 yılında Almanya'nın Erfurt kentinde doğmuştur. Yedi çocuklu bir ailenin en büyük çocuğu olarak dünyaya gelen Weber'in babası Sir Max Weber liberal bir politikacı, annesi Helene Fallenstein ise ılımlı bir protestandı. Max ve kendisi gibi bir sosyolog ve ekonomist olan kardeşi Alfred, babalarının siyasi hayatını ailesine yansıtmasının etkisi altında büyümüşlerdir. 1876 yılında 12 yaşındayken, ailesi için Noel hediyesi olarak iki metin kaleme almıştır. 14 yaşında ise önemli düşünörlere atıflarda bulunarak metinler yazmış ve sosyal bilimler alanında uzmanlaşma eğiliminde olduğunu göstermiştir. 1920 yılında zatürreden dolayı hayatını kaybetmiştir.

Eğitim-Kariyer: Üniversite öğrenimine ilk olarak 1882 yılında Heidelberg Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde başlamıştır. Aynı zamanda ekonomi, Orta Çağ Tarihi ve teoloji eğitimi de almıştır. 1884 yılında Berlin Üniversitesi'nde çalışmaya başlamış daha sonra aralıklı olarak Strasbourg'da Alman ordusunda görev yapmış ve kısa bir süreliğine Göttingen Üniversitesi'nde çalışmıştır. Devam eden yıllarda stajyer avukat olmuş ve Berlin Üniversitesi'ne tekrar dönerek doçent ünvanını almıştır. 1894 yılında Freiburg Üniversitesi'nde profesör olarak göreve başlamış, iki yıl sonra ise Heidelberg Üniversitesi'ne atanmıştır. Yaşadığı uyku problemi ve sinirlilik rahatsızlığı sonucunda, 1903 yılında profesörlük görevinden istifa etmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında, Heidelberg'deki bir askeri hastanede müdürlük yapmış, 1915 ve 1916'da, savaş sonrasında Belçika ve Polonya'daki Alman üstünlüğünün sürdürölmesi için görevlendirilen komisyonda görev almıştır. Savaş sırasında Weber'in Alman İmparatorluğu'nun genişlemesine dair görüşleri gibi, savaş hakkındaki görüşleri de değişmiştir. 1918'de Heidelberg'deki "İşçi ve Asker Konseyi"ne katılmış, yine aynı yıl, Versay Anlaşması'na katılan Alman Ateşkes Komisyonu'na danışmanlık yapmış ve "Weimar Anayasası komisyonuna üye olarak atanmıştır. Özellikle bu anayasa da yer almasını sağladığı 48. madde daha sonra "Hitler" tarafından, muhalifleri susturmak ve diktatörlüğünü kurmak için kullanılmıştır. Weber'in Alman politikasına yaptığı katkılar halen tartışılmaktadır. Weber, önce Viyana Üniversitesi'nde, 1919'da ise Münih Üniversitesi'nde ders vermeye yeniden başlamıştır. Münih'te Almanya'nın ilk sosyoloji enstitüsünü kurmuş, ancak sosyoloji bölümü için yeterli personel bulunamamıştır. Weber düzenli olarak hocalığa devam etmemiş, bir dönem sadece özel dersler vermiş ve geçimini de kısmen bu yolla, büyük ölçüde de kendisine 1907'de kalan mirasla sağlamıştır.

İktisat Bilimine Katkılar: Sosyal eyleme dair tanımladığı rasyonel eylem çerçevesinde Weber, rasyonalizasyonu kapitalist Batı toplumundaki en temel ve belirgin eylem olarak görmüştür. Rasyonalizasyonun her alanda izlerini süren ünlü düşünür, söz konusu rasyonalizasyonun bir kaynağının Protestan ahlâkının yol açtığı kültürel değişimlerde bulunduğunu savunmuştur. Buna göre, Protestan ahlâkı, her ne kadar kapitalizmin ilk ve temel nedeni olmasa da, bireyciliğin, sıkı çalışma ve disiplinin, rasyonel davranış ve özgüvenin önemini vurgulayan bir kültür doğurduğu için, kapitalizmin doğuşunda ve gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Ekonomik determinizme karşı çıkıp, kültürün, özellikle de dinin, insan davranışını biçimlemedeki rolünü vurguladığı; insan ilişkilerinde, bireylerin özne yönelimlerini ön plana çıkardığı, ve nihayet, kapitalizmin yıkılacağı tezine karşı eleştirel bir tavır takınıp, sosyalist toplumlardaki planlı ekonominin rasyonalizasyonu güçlendirdiğini söylediği için, Friedrich Nietzsche ile birlikte kurumsallaşmış Marksizm'i şiddetle eleştirmiştir. 1904'te yayınlanan "Kapitalizmin Ruhu ve Protestan Ahlak" makalesiyle ün kazanmış, bu çalışması daha sonraki ekonomik sistemleri kültür ve dinle temellendirmek düşününe zemin hazırlamıştır.